

Wytyczne dotyczące dostępności multimedialnych

Od 2020 roku prawo nakłada na podmioty publiczne obowiązek dostępności multimedialnych. Z tego obowiązku są zwolnione multimedia opublikowane przed 23 września 2020 roku oraz multimedia nadawane na żywo.

W praktyce oznacza to, że umieszczane na stronie www/w aplikacji mobilnej:

- multimedia **muszą być osadzone w dostępnych odtwarzaczach**, których obsługa jest możliwa m.in. przy użyciu czytników ekranu,
- multimedia **muszą mieć krótki opis alternatywny** opisujący zawartość,
- pliki audio, np. wywiady radiowe, **muszą zawierać transkrypcję tekstową**,
- pliki wideo z dźwiękiem, np. relacje z wydarzeń, **muszą mieć napisy dla niesłyszących**,
- pliki wideo, prezentacje z informacją przekazywaną w formie obrazu, **muszą mieć transkrypcję tekstu i opis obrazu** lub **udźwiękowanie tekstu i audiodeskrypcję**.

1. Dostępność odtwarzacza/playera

Jeśli używasz odtwarzacza stworzonego dla portalu miejskiego, problem dostępności odtwarzacza prawdopodobnie Cię nie dotyczy. Dostępnym odtwarzaczem jest także YouTube. Zostały one zaprojektowane zgodnie ze standardami dostępności.

Jeśli musisz użyć innego odtwarzacza, sprawdź, czy każdy będzie mógł z niego skorzystać. Przetestuj, czy przyciski odtwarzacza (np. włącz, wyłącz, wycisz) można obsłużyć za pomocą klawiatury. To ważne dla osób niewidomych i użytkowników z niesprawnością rąk, którzy nie korzystają z myszki. Test z użyciem czytnika ekranu pozwoli sprawdzić, czy informatycy, którzy tworzyli program, właściwie opisali przyciski i odtwarzaczem będzie mogła właściwie sterować osoba niewidoma. Jeśli zauważysz trudności, zgłoś je do webmastera, aby je wyeliminował w kodzie źródłowym odtwarzacza.

2. Napisy rozszerzone do filmów (napisy dla niesłyszących)

Podstawowe informacje

Napisy rozszerzone to inaczej napisy dla niesłyszących. Tworzy się je do multimedialnych nagranych wcześniej.

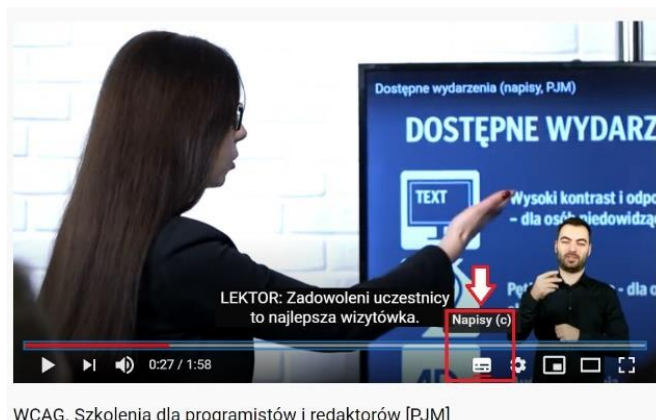
Różnią się one od napisów stosowanych w filmach obcojęzycznych (zwanymi dialogowymi) tym, że dodatkowo zawierają identyfikację mówców oraz opis ważnych dźwięków.

Mówców można oznaczyć na różne sposoby, np. **przez zastosowanie kolorów** lub **przez użycie wizerunków**. Zanim jednak zdecydujesz się na użycie kolorów, upewnij się, że odtwarzacz je obsługuje. Nie robi tego YouTube.

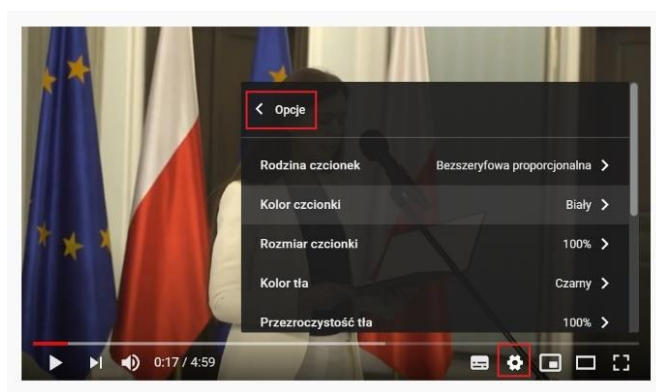
Dodatkowego opisu wymagają dźwięki ważne dla zrozumienia treści filmu, np. brawa, okrzyki.

Zaleca się stosowanie napisów zamkniętych (ang. *closed caption* CC) w odrębnym strumieniu tekstowym, które są widoczne po włączeniu. Ten rodzaj napisów jest obsługiwany przez oprogramowanie asystujące i mogą z nich skorzystać także osoby głuchoniewidome. W zależności od

playera, możliwe jest także indywidualne dostosowanie wyglądu napisów zamkniętych, np. rozmiaru, czcionki, tła. Opcja ta jest dostępna na YouTube.

Rysunek 1. Opcja włączania napisów na YouTube. Kadr z filmu „WCAG. Szkolenia dla programistów i redaktorów”. Źródło: Fundacja Widzialni

Rysunek 2. Możliwość indywidualnych ustawień wyglądu napisów na YouTube. Kadr z filmu „Dostępne wydarzenia z perspektywy odbiorców”. Źródło: Dostępni.eu

Zawartość napisów dla niesłyszących

Na napisy dla niesłyszących składają się:

- warstwa dialogowa,
- zapis innych istotnych informacji zawartych w warstwie dźwiękowej:
  - nastrój wypowiedzi (krzyk, ironia) – IRONICZNIE: To świetny pomysł,
  - niesłyszalne pomruki, krzyki – [Z ODDALI – WRZASKI],
  - efekty dźwiękowe – jeśli są ważne dla zrozumienia treści,
  - dźwięki spoza kadru – [BRAWA],
  - nastrój każdej odtwarzanej muzyki, słowa piosenek – [RADOSNA PIOSENKA],
  - informacje o długich, cichych przerwach.

Podział tekstu

1. Napis zawiera **do 40 znaków w linii**. Dłuższe linijki trudno się czyta.

2. Napis powinien mieć **dwie linie**. Trzy linie są dopuszczalne, jeśli dla przekazania treści najważniejsze są słowa (np. komentarz), a napis nie zasłania istotnych elementów obrazu (np. twarzy).
3. Unikajmy sytuacji, gdy linijki napisów różnią się znacznie długością. Najlepiej, gdy **obie linie są podobnej długości** lub górna linia w napisie jest krótsza, tak by zasłaniała jak najmniej ważnych elementów obrazu. Wyjątki uzasadnia logika składni.
4. Przy podziale napisów na linie **nie rozdzielamy związków międzywyrazowych** – imienia od nazwiska, określenia od jego przedmiotu, przyimka od rzeczownika, partykuły „nie” i zaimka „się” od czasownika. Nie zostawiamy na końcu linijki spójników. **Nie dzielimy wyrazów** między liniami.
5. Wyświetlany napis powinien **zawierać całe zdanie** (zdania).
6. Zdania długie, wielokrotnie złożone, zmieniamy na kilka pojedynczych. **Pojedyncze zdania są łatwiejsze do zrozumienia**.
7. Jeśli nie możesz logicznie zamienić zdania złożonego na pojedyncze i musisz podzielić je na dwa napisy, **każdy napis powinien stanowić logiczną całość**, najlepiej zakończoną przecinkiem, średnikiem, dwukropkiem.
8. W dialogach w jednym napisie **zestawiamy pytanie i odpowiedź**. Każdą z wypowiedzi zaczynamy od myślnika (myślnik, spacja, tekst), np.:
  - Dlaczego wybrała Pani ten model?
  - Mój brat mi polecił.
 Pojedynczej wypowiedzi jednej osoby nie trzeba poprzedzać myślnikiem.

Zasady dokonywania skrótów w tekstach

Skracanie wypowiedzi jest wymuszone normami średniej prędkości czytania i nie ma na celu upraszczania tekstu. W materiałach wideo publikowanych na stronach internetowych możemy pominąć powtórzenia (chyba że są istotne dla sensu wypowiedzi albo charakterystyki mówcy), fragmenty wypowiedzi niewnoszące nic do treści (np.: no, wiesz, ten, taki, jakiś).

Nie wolno pomijać potwierdzeń, zaprzeczeń, okrzyków wyrażających emocje, imion itp. – jeśli są niezbędne dla rozumienia fabuły i identyfikacji mówców.

Jeśli widać twarz mówiącego, dążymy do zapisywania wszystkich wypowiedzianych słów, aby osoby czytające z ruchu warg uniknęły dysonansu poznawczego. W razie konieczności dokonania skrótów, napisy powinny zawierać wyłącznie słowa wypowiedziane przez mówcę. W napisach zachowujemy zasady poprawności językowej. Oddajemy styl wypowiedzi mówcy. Nie pomijamy elementów charakterystycznych, np. modnych słów, błędów językowych.

Podstawowe zasady prezentacji tekstu

1. Napisy wyświetlamy na dole ekranu, z wyjątkiem sytuacji, w których zasłaniałyby usta mówiącego lub inne istotne informacje. Wówczas napisy należy podnieść.
2. Należy używać prostych krojów czcionek – Verdana, Arial, Tahoma.
3. Podstawowym kolorem napisów jest biały.
4. Kolory użyte do identyfikacji mówców muszą zachować wysoki kontrast z tłem.
5. Jeśli mówcy nie są wyróżnieni kolorem, używa się białych WIELKICH LITER.

6. Dźwięki zapisuje się [W NAWIASIE] małymi lub WIELKIMI literami np. [owacja], [BRAWA].
7. W napisach dla niesłyszących nie używamy kursywy, bo utrudnia czytelność tekstu.
8. Przy jednoczesnym występowaniu napisów i tłumacza języka migowego należy zwrócić uwagę, by napisy nie zasłaniały tłumacza i wizytówek.

Synchronizacja napisów

Napis tworzymy, wpisując tekst oraz oznaczając kod czasowy wejścia (moment pojawienia się napisu) i kod wyjścia (moment, gdy napis znika). Kod czasowy zawiera zwykle godzinę, minutę, sekundę oraz numer klatki materiału wideo. Pliki wideo mają najczęściej 25 klatek na sekundę.

Minimalny czas wyświetlania napisu to **1 sekunda**, a **maksymalny 7 sekund**. Napisów wyświetlanych krócej niż sekundę nie da się odczytać, a napisy widoczne dłużej niż 7 sekund nie są potrzebne. Prędkość wyświetlania napisów mierzy się w słowach na minutę lub znakach na sekundę. Prędkość nie powinna przekraczać 160 do 180 słów na minutę lub 12–15 znaków na sekundę. Przyjmuje się, że w przypadku osób z dysfunkcją narządu słuchu jest to średnio 12 znaków na sekundę.

Kiedy tworzymy napisy, warto zadbać, by mogły je komfortowo przeczytać osoby czytające z przeciętną szybkością. Jeśli nie mamy technicznych możliwości sprawdzenia dokładnej prędkości wyświetlania napisów, postarajmy się, by napisy dwulinijkowe były wyświetlane około 6 sekund, a napisy jednolinijkowe – około 3 sekund. Nieco krótszy może być czas wyświetlania napisów zawierających tylko jedno, dwa słowa.

Zasady tworzenia napisów dla niesłyszących

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj: „Napisy dla niesłyszących – zasady tworzenia 2019”, Fundacja Kultury bez Barrier – Izabela Künstler, Urszula Butkiewicz, Warszawa 2012, aktualizacja 2019.

3. Napisy na żywo

Możemy przygotować napisy na żywo nawet dla transmisji online. W Polsce napisy na żywo są realizowane metodą respeakingu. Do powstawania w ten sposób napisów potrzebni są respeaker i moderator. Niezbędne są ponadto: oprogramowanie do rozpoznawania i przetwarzania mowy na tekst i aplikacja do wyświetlania napisów.

Zadaniem respeakera jest powtarzanie za mówcą do mikrofonu wypowiedzi, która jest przetwarzana na tekst przez program do rozpoznawania mowy. Następnie moderator dokonuje korekty i wysyła tekst. Wszystko odbywa się w czasie rzeczywistym, z nieznacznym opóźnieniem. Przed każdą realizacją respeaker aktualizuje słownik programu o terminologię charakterystyczną dla wydarzenia. Napisy na żywo nie mają kodów czasowych, synchronizowane są przez opóźnienie transmisji. W zależności od możliwości playera wyświetlane są jako napisy zamknięte lub jako napisy otwarte – obraz tekstu.

Napisy na żywo mogą być realizowane na miejscu lub online. Mogą być realizowane także z języka obcego bez pośrednictwa tłumacza.

Możliwe jest także umieszczenie napisów na żywo w spotkaniu lub webinarium na platformie Zoom. Microsoft Teams i Google Meet aktualnie nie obsługują napisów w języku polskim. Podczas spotkań w języku angielskim możliwe jest generowanie automatycznych napisów angielskich.

Zasady współpracy z twórcami napisów na żywo

Twórca napisów, tak jak tłumacz, musi się przygotować do wydarzenia.

Dlatego przed wydarzeniem:

- prześluz informację o tematyce wydarzenia, scenariusz wraz z listą prelegentów i gości, których nazwiska padną, a także program i wszystkie dostępne materiały: wystąpienia, prezentacje – pamiętaj, że w przypadku respeakingu konieczne jest opracowanie i przetestowanie słownika przed każdym wydarzeniem,
- prześluz respeakerom kontakt do obsługi technicznej, upewnij się, że w miejscu wydarzenia jest internet, kabina do tłumaczeń symultanicznych lub pomieszczenie z podglądem i że możliwe będzie zapewnienie dźwięku, a jeśli wydarzenie jest obsługiwane online, że dźwięk i obraz są dostarczone online,
- sprawdź, czy wszystko sprawnie działa.

W trakcie wydarzenia:

- zadbaj, by nikt nie przeszkadzał respeakerom,
- konieczne są zmiany respeakerów co 30 minut.

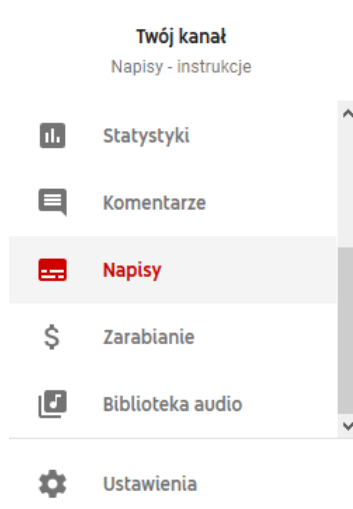
Po wydarzeniu prześluz respeakerom uwagi odbiorców – tak jak w przypadku tłumaczeń migowych. Pytanie o ocenę napisów możesz zamieścić w ankiecie oceniającej.

Pamiętaj także, że podczas dłuższych wydarzeń konieczne jest zatrudnienie dodatkowego respeakera.

4. Jak dodać napisy na YouTube?

Jeśli chcesz dodać napisy na YouTube:

1. Po zalogowaniu się na konto YouTube przejdź do opcji **YouTube Studio**, a następnie z menu po lewej stronie wybierz opcję **Napisy**.

Rysunek 3. Menu YouTube z wybraną pozycją Napisy

2. Rozwiń strzałkę pod opcją **Języki** przy wybranym filmie i wybierz **Dodaj**.

Języki	Zmodyfikowano	Tytuł i opis	Napisy
1 ^	17 cze 2020	-	-

Opublikowano przez twórcę [DODAJ](#)

Rysunek 4. Rozwinięta opcja Języki z widocznym elementem Dodaj

- Wybierz sposób, w jaki chcesz dodać napisy: **prześłać plik z napisami** przygotowanymi w innym programie lub **utworzyć nowe** za pomocą narzędzia YouTube. Napisy przygotowane w innym programie powinny być wyeksportowane w formacie SRT w kodowaniu UTF-8. Należy pamiętać, że pewne elementy formatowania (np. kolory czy kursywa) nie będą widoczne po dodaniu do filmu pliku z napisami.

WYBIERZ METODĘ

Wybierz sposób, w jaki chcesz dodać napisy do tego filmu:

Prześlij plik ?

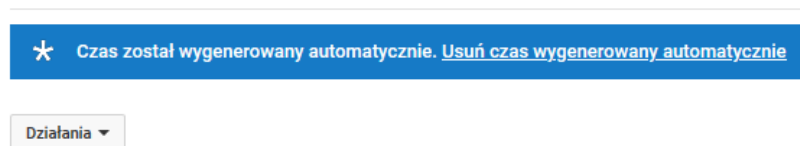
Przetranskrybuj i zsynchronizuj ?

Opcja niedostępna dla tego języka

Utwórz nowe napisy ?

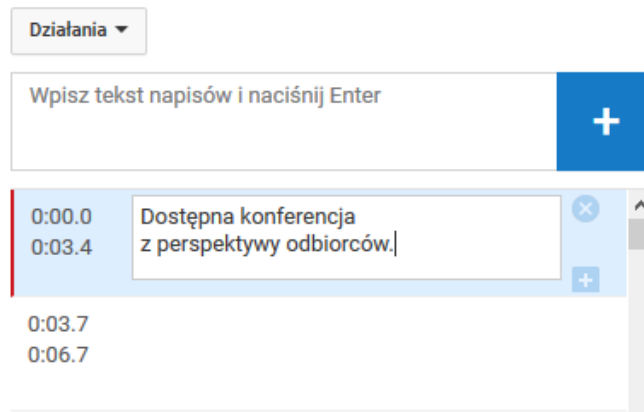
Rysunek 5. Wybieranie metody dodania napisów

- Kliknięcie w **Utwórz nowe napisy** pozwoli przejść do narzędzia do tworzenia napisów. Przy tworzeniu nowych napisów można skorzystać z „czasu wygenerowanego automatycznie” lub rozstawić napisy ręcznie.

Rysunek 6. Komunikat informujący o wygenerowanym automatycznie czasie

- Zacznij wpisywać tekst napisu.

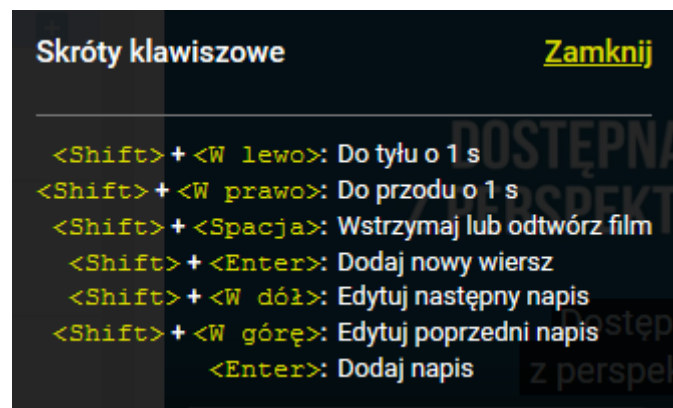
Rysunek 7. Wpisywanie napisów

6. Napis składa się z jednej lub dwóch linii. Aby dodać nową linię, użyj skrótu **SHIFT+ENTER**. Aby zatwierdzić napis i utworzyć nowy, naciśnij **ENTER**.

7. Używaj skrótów klawiszowych, aby przyspieszyć pracę.

Skróty klawiszowe znajdziesz w prawym górnym rogu edytora.

- <SHIFT>+<strzałka w lewo>: Do tyłu o 1 sekundę
- <SHIFT>+<strzałka w prawo>: Do przodu o 1 sekundę
- <SHIFT>+<spacja>: Wstrzymaj lub odtwórz film
- <SHIFT>+<ENTER>: Dodaj nowy wiersz
- <SHIFT>+<strzałka w dół>: Edytuj następny napis
- <SHIFT>+<strzałka w górę>: Edytuj poprzedni napis
- <ENTER>: Dodaj napis

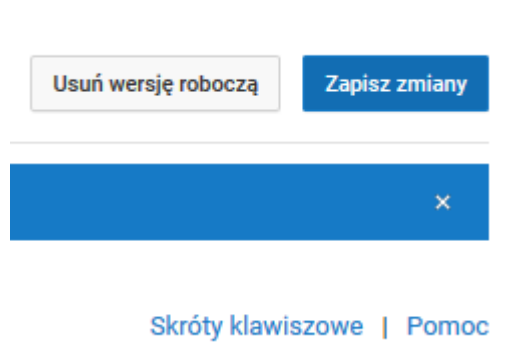
Rysunek 8. Skróty klawiszowe działające podczas dodawania napisów

8. Aby zsynchronizować napis z dźwiękiem, przejdź pod wideo i przeciągnij jego początek lub koniec w wybrane miejsce.

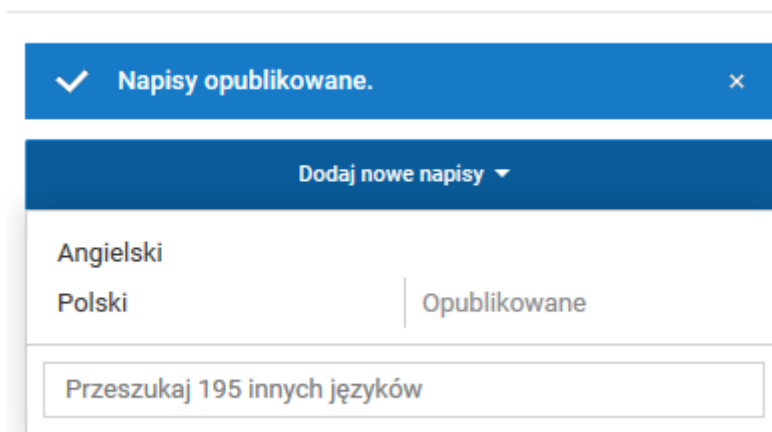
Rysunek 9. Ustawienie synchronizacji napisów ze ścieżką audio

9. Po zakończeniu pracy nad napisami kliknij **Zapisz zmiany**.

Rysunek 10. Zapisywanie zmian

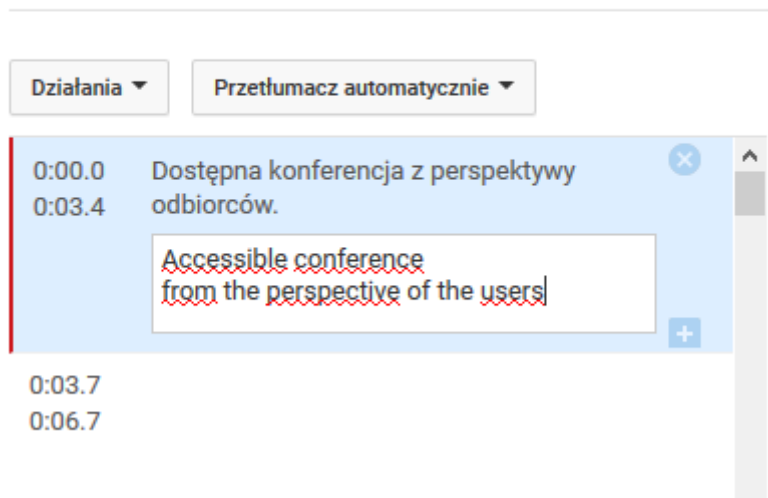
10. Utworzone napisy w języku polskim mogą zostać automatycznie przetłumaczone na inne języki. Jeśli chcesz skorzystać z wersji językowej, koniecznie ją sprawdź, popraw błędy i skoryguj podział wierszy.

Rysunek 11. Lista automatycznych tłumaczeń oraz komunikat informujący o publikacji napisów w języku polskim

Przetłumacz napisy: Polski-Angielski

Rysunek 12. Automatyczne tłumaczenie napisów z języka polskiego na język angielski

Wyświetl opublikowane napisy: Polski

Źródło napisów: DOSTEPNI

Edytuj

Cofnij publikację

Działania

- 0:00.1 Dostępna konferencja z perspektywy odbiorców.
- 0:03.2 Prawdziwie dostępna konferencja to taka, podczas której organizatorzy wykazują troskę o wszystkich uczestników.
- 0:07.6 Pytają o ich potrzeby przy rejestracji,
- 0:11.3 a podczas wydarzenia dostarczają usługi
- 0:13.9 zgodnie z oczekiwaniami odbiorców.
- 0:16.2 To nie tylko dostępność architektoniczna
- 0:19.2 różnych form komunikacji i materiałów.
- 0:22.0 Nie tylko tłumaczenie na język migowy, napisy na żywo,
- 0:21.9 pętla indukcyjna i elektroniczna

Dostępne wydarzenie z perspektywy odbiorców

0:18 / 4:59

To nie tylko dostępność architektoniczna

różnych form komunikacji i materiałów.

Nie tylko tłumaczenie na język migowy, napisy na żywo,

pętla indukcyjna i elektroniczna

Rysunek 13. Synchronizacji napisów na YouTube dokonuje się, przesuwać napisy w ramach między falą dźwiękową a obrazem. Kadr z filmu „Dostępne wydarzenia z perspektywy odbiorców”. Źródło: Dostępni.eu

5. Audiodeskrypcja

Podstawowe informacje

Audiodeskrypcję – opis dla osób niewidomych – przygotowujemy do materiałów, w których ważna jest warstwa wizualna, np. filmów fabularnych i dokumentalnych, seriali oraz audycji dla dzieci. Może mieć zastosowanie przy animacjach zdjęć oraz w prezentacjach multimedialnych.

Audiodeskrypcja nie spełnia swojej roli w audycjach informacyjnych, publicystycznych i innych opartych na rozmowie, np. w debatach, rzadko podczas typowych konferencji.

[!] Audiodeskrypcja jest wymagana, ale nie w każdym multimedium ma zastosowanie.

Technicznie audiodeskrypcję umieszczamy między dialogami/narracją za pomocą odrębnej, technicznie wydzielonej ścieżki dźwiękowej, tak by nie zaburzyła odbioru utworu.

Audiodeskrypcja odpowiada na pytania: kto, co, jak, gdzie, kiedy, a unika odpowiedzi na pytanie: po co? Wyjątek: jeśli wyjaśnienie jest konieczne, aby uniknąć dwuznaczności czy nieporozumienia.

Podstawowe zasady pisania audiodeskrypcji

- zachowaj styl i estetykę utworu,
- oddaj zawarte w utworze emocje,
- wykorzystaj możliwości języka, by opis był precyzyjny i zwięzły,
- zachowaj poprawność językową i stosuj prostą składnię,
- bądź konsekwentny i zachowaj wewnętrzną spójność opisu,
- opisuj obiektywnie: nie wartościuj, nie komentuj, nie interpretuj za widza, nie cenzuruj,
- podążaj za akcją, stosuj czasowniki w III osobie czasu teraźniejszego oraz opis od ogółu do szczegółu, z uwzględnieniem hierarchii informacji i czasu na ich przekazanie,
- uwzględnij odczytanie pojawiających się na ekranie napisów, znaków graficznych, nazwisk,
- objaśnij trudne do zidentyfikowania dźwięki.

Dobłą praktyką jest konsultowanie tekstu audiodeskrypcji z jej odbiorcami.

Przy czytaniu audiodeskrypcji najważniejsze są prawidłowa dykcja, naturalna intonacja i akcentowanie zgodne z logiką języka. W filmach obcojęzycznych głos lektora czytającego audiodeskrypcję musi się różnić od głosu lektora czytającego dialogi.

Dobłą jakość nagrania zapewni profesjonalne studio dźwiękowe. Głośność powinna być na tym samym poziomie co oryginalna ścieżka dźwiękowa. Odsłuch gotowej audiodeskrypcji w studiu służy sprawdzeniu synchronizacji oraz jakości nagrania oraz korekcie brzmienia i poziomu głośności.

Audionapisy

Aby uczynić film, w którym dominuje słowo, bardziej dostępnym dla użytkownika, stosuje się audionapisy, audiotekst, czyli odczytanie przez lektora informacji tekstowych przedstawionych w formie wizualnej, np.:

- tytułu konferencji, daty i miejsca,
- imienia i nazwiska oraz funkcji osób występujących (z wizytówek),
- organizatorów, patronów, sponsorów, jeśli np. na planszach końcowych pojawia się ich logo.

Lektor odgrywa także ważną rolę w filmach obcojęzycznych. Osoba niewidoma nie odczyta napisów z tłumaczeniem. W takiej sytuacji rozwiązaniem jest udźwiękowanie napisów.

W niektórych przypadkach pomocna jest także świadoma i precyzyjna narracja.

Jeśli podczas prezentacji wykresu czy istotnego zdjęcia mówca nie omówi ich tak, że każdy będzie wiedział, co konkretnie zdjęcie przedstawia, należy dodać alternatywę.

Audiowstęp

Zasadniczo wykorzystywany jest jako wprowadzenie do utworów trudnych merytorycznie, jak np. opera. Utwór może być jednak trudny także ze względów technicznych, np. 30-sekundowy spot o szybkim montażu, w którym nastrój i emocje budowane są w oparciu o obraz. Wówczas krótkie wprowadzenie, odczytywane przez lektora przed rozpoczęciem utworu, pomoże w zrozumieniu materiału.

Zasady tworzenia audiodeskrypcji

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, sprawdź: „Audiodeskrypcja – zasady tworzenia”, Fundacja Kultury bez Barier – Izabela Künstler, Urszula Butkiewicz, Robert Więckowski, Warszawa 2012.

6. Tłumaczenie na język migowy

Podstawowe informacje

Głusi Polacy posługują się polskim językiem migowym (PJM). Informacje w PJM są najlepszym sposobem dotarcia do tej grupy.

Materiały w języku migowym nagrywane są z udziałem tłumacza języka migowego.

Tłumacze języka migowego powinni mieć stosowne kwalifikacje w zawodzie tłumacza i doświadczenie w tłumaczeniu na potrzeby mediów.

W Polsce nie ma jednolitego systemu certyfikacji tłumaczy. Dopóki nie powstanie państwowy certyfikat dla tłumaczy języka migowego, przy ocenie kwalifikacji tłumaczy pomocne mogą być np. dyplom ukończenia studiów podyplomowych „Polski Język Migowy” ze specjalizacją translatorską na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, rekomendacje Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego, certyfikat T2 (biegły) Polskiego Związku Głuchych lub innej organizacji.

Wśród tłumaczy są też osoby dwujęzyczne: CODA (Children/Child of Deaf Adults – słyszące dzieci niesłyszących rodziców) i SODA (Siblings of Deaf Adults – słyszące rodzeństwo głuchego brata lub siostry). Tłumaczem języka migowego może być także osoba niesłysząca.

Tłumacz języka migowego powinien być ubrany odpowiednio do charakteru nagrania/wydarzenia, aby był dobrze widoczny na danym tle. Zaleca się ubiór w jednolitym kolorze, kontrastującym z kolorem skóry i tła, bez logotypów, gładkie uczesanie, paznokcie w naturalnym kolorze, brak biżuterii (dozwolone są okulary i obrączka).

Aby zapewnić dobre warunki techniczne do nagrania tłumaczenia, upewnij się, że:

- kamera stoi na wysokości oczu tłumacza,
- obejmuje sylwetkę tłumacza od pasa w górę,
- żaden znak migowy nie pozostaje poza kadrem,
- tłumacz jest odpowiednio oświetlony,
- dobrze widać twarz i dłonie,
- nie ma rozpraszających cieniów.

Nagranie tłumaczenia informacji na język migowy

Domyślnie informacje nagrywamy w polskim języku migowym.

Dobrą praktyką jest nagrywanie informacji w języku migowym przez tłumaczy niesłyszących. Ich przekaz jest dla odbiorców jeszcze bardziej naturalny, a dzięki temu wiarygodny.

Tłumaczenia najlepiej nagrywać w studiu z profesjonalnym oświetleniem, tłem i sprzętem.

Atrakcyjniejsze wizualnie są tłumaczenia montowane z grafiką niż nagrania nagrywane na tle.

Aby ułatwić kluczkowanie (wycinanie) tłumacza z tła przy nagrywaniu stosuje się niebieski lub zielony materiał/papier, który nie odbija światła.

Grafika wykorzystywana jako tło dla tłumacza języka migowego:

- pozostaje w kontraście do koloru skóry i ubioru tłumacza,
- nie może odwracać uwagi od tłumaczenia,
- jej elementy nie zasłaniają sylwetki tłumacza,
- jest raczej statyczna, animacje w tle mogą rozpraszać.

W nagraniach wideo tłumaczeń tłumacz powinien zajmować centralną część ekranu.

Najlepiej, aby nagranie powstało za pomocą jednego ujęcia lub z podziałem na logiczne fragmenty. Nieumiejętny montaż tłumaczenia z fragmentów może powodować skoki obrazu i utrudniać jego odbiór.

Jeśli nagranie wideo w języku migowym jest alternatywą do opublikowanego tekstu, nie wymaga napisów. Jak każde nagranie wideo powinno mieć krótki opis alternatywny. Jeśli nagranie w PJM funkcjonuje samodzielnie, należy przygotować do niego także napisy lub transkrypcję.

Nagranie tłumaczenia materiałów wideo na język migowy

Jeśli chcesz dotrzeć z przekazem do osób głuchych, dobrą praktyką jest nagranie wideo tłumaczenia na język migowy.

Wizerunek tłumacza nałożony na oryginalne wideo powinien znajdować się po prawej stronie ekranu. Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, kiedy po prawej stronie znajdują się istotne elementy, których tłumacz nie powinien zasłaniać, lub informacje, które mogłyby zasłonić tłumacza. Nie powinno się zmieniać pozycji tłumacza w trakcie trwania materiału.

Rozmiar tłumacza nie powinien być mniejszy niż 1/8 obrazu o proporcjach 16:9.

Podczas montażu należy zwrócić uwagę na synchronizację tłumaczenia z dźwiękiem.

Rysunek 14. Wielkość tłumacza języka migowego na obrazie o proporcjach 16:9

Chcesz wiedzieć więcej, sprawdź: „Wytyczne na czas kryzysu w sprawie sposobu realizacji i jakości tłumaczeń na język migowy w utworach audiowizualnych”, Szczygielska M., Kalata Zawłocka A. (2020), Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Tłumaczenie na język migowy w transmisji na żywo

Jeśli chcesz, aby transmitowane na żywo wydarzenia były dostępne dla osób głuchych, dobrą praktyką jest zapewnienie tłumaczenia na język migowy.

Podczas konferencji prasowych tłumacz języka migowego powinien stać obok przemawiającego i być dobrze widoczny.

Tłumacz języka migowego może być transmitowany w odrębnym, nałożonym na obraz oknie wraz z tłem.

Jeśli tłumacz języka migowego jest obecny podczas wydarzenia, na wniosek głuchego odbiorcy należy dołożyć starań, aby został nagrany i wyemitowany w transmisji.

Pamiętaj o podpisaniu przez tłumacza zgody na utrwalenie i wykorzystanie jego wizerunku w transmisji wideo.

Zasady współpracy z tłumaczami języka migowego podczas wydarzeń na żywo:

- tłumacz języka migowego pracuje w pojedynkę tylko podczas krótkich wydarzeń,
- podczas wydarzeń dłuższych niż 1 godzina angażuj zespół tłumaczy,
- poinformuj tłumacza o tematyce tłumaczenia, jego celu, odbiorcach,
- przełącz tłumaczowi materiały, aby mógł się przygotować,
- uzgodnij z tłumaczem kwestie techniczne – ubiór, miejsce, oświetlenie, tło,
- w przypadku tłumaczenia na odległość zapewnij dobry odstęp dźwięku i podgląd,
- jeśli otrzymasz opinie odbiorców, przełącz je tłumaczowi.

7. Jak stworzyć dostępny kurs e-learningowy?

Kurs e-learningowy umieszczany jest na stronie internetowej. Musi ona spełniać wymagania WCAG 2.1. AA zgodnie z UDC. Zawiera ją część 7 Standardu dostępności cyfrowej, a w zakresie dostępności treści ten dokument. Kurs e-learningowy składa się z multimedialnych i dokumentów, których dostępność została opisana w tym załączniku w części 3 i 4.

8. Jak udostępnić nagranie dźwiękowe?

Właściwą alternatywą dla dźwięku będzie transkrypcja nagrania. Transkrypcję można wykonać tradycyjnie, spisać treść nagrania lub wykorzystać program do automatycznego rozpoznawania mowy i przekładu na tekst.

Transkrypcję umieszczamy pod nagraniem lub w dostępnym pliku tekstowym w pobliżu nagrania. Plik nagrania dźwiękowego musi mieć krótki opis alternatywny.

9. Jak udostępnić film wideo?

Każdy film wideo z dźwiękiem musi mieć napisy dla niesłyszących w formacie tekstowym, zamkniętym.

W filmach, w których informacja jest przekazywana w warstwie wizualnej, należy dodać audiodeskrypcję. Udźwiękowania wymagają także ważne dla zrozumienia treści informacje przekazane w formie tekstu. Lektor odczytuje m.in. tytuły, wizytówki mówców, tłumaczenie z języka obcego w formie napisów.

Plik wideo musi mieć krótki opis alternatywny.

W filmach z informacjami ważnymi dla głuchych odbiorców dobrą praktyką jest umieszczenie tłumaczenia na język migowy.

10. Jak udostępnić transmisję na żywo?

Transmisja na żywo z napisami, tłumaczeniem na język migowy, audiodeskrypcją (jeśli wideo jej wymaga) jest realizowana na zasadzie dobrych praktyk.

Obowiązek lub zalecenie zapewnienia dostępności transmisji na żywo nie wynika z UDC, może wynikać z innych dokumentów, np.:

- ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 roku (Dz.U. 2001 nr 112 poz. 1198), na tej podstawie transmisje z obrad z PJM nadaje Sejm i Senat,
- według standardów dostępności dla polityki spójności 2014–2020 – transmisje online z wydarzeń finansowanych z funduszy UE muszą odbywać się z napisami na żywo (PJM, audiodeskrypcja – jako dobre praktyki),
- według wytycznych ws. dostępności wydarzeń dla m.st. Warszawy – zaleca się, aby transmisje online z konsultacji społecznych były nadawane z PJM i napisami na żywo.

Jeśli podczas wydarzeń miejskich stosowane są usługi takie jak napisy na żywo, tłumaczenie na polski język migowy, audiodeskrypcja, należy je wyemitować w transmisji.

Każdy opublikowany ponownie materiał wideo (także w mediach społecznościowych), który był transmitowany na żywo, musi spełniać takie same wymagania jak film wideo przygotowany z wyprzedzeniem. Napisy dla niesłyszących i audiodeskrypcja (jeśli wideo jej wymaga) powinny być dodane niezwłocznie, nie później niż w ciągu 14 dni.

Rysunek 15. Konferencja prezydenta Warszawy z tłumaczeniem na PJM

11. Komunikacja w czasie kryzysu

1. Musimy dołożyć wszelkich starań, by informacje dotyczące bezpieczeństwa oraz komunikaty nadawane w sytuacjach kryzysowych były dostępne dla wszystkich odbiorców, niezależnie od wybranej formy przekazu – strona www, aplikacja mobilna, media społecznościowe, telewizja.
2. Konferencje prasowe dotyczące sytuacji kryzysowych, niezależnie, gdzie są transmitowane, nadajemy z tłumaczeniem na język migowy oraz – w ramach możliwości – z napisami na żywo.
3. Za zapewnienie tłumacza języka migowego oraz – w ramach możliwości – napisów na żywo odpowiada organizator konferencji.
4. Wszystkie komunikaty wideo, do których nie udało się zapewnić napisów na żywo, publikujemy ponownie z napisami dla niesłyszących w ciągu 24 godzin.
5. Jeśli nie zapewniliśmy pełnej dostępności transmisji, informacje ważne dla bezpieczeństwa ludności oraz komunikaty transmitowane w sytuacjach kryzysowych publikujemy na stronach internetowych w formie tekstowej. Link do informacji umieszczamy bezpośrednio z transmisją.